

Program Pomoci Prostornom Planiranju u Opstinama (MuSPP)

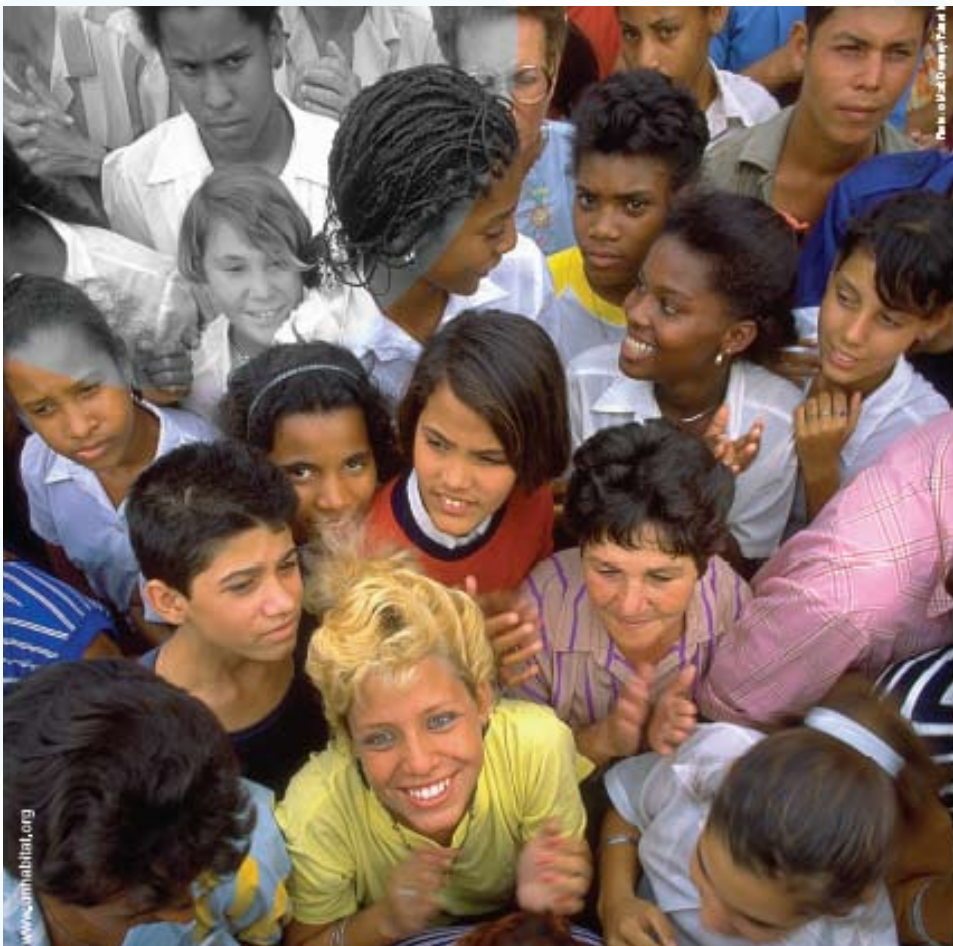
PROSLAVE SVETSKOG DANA HABITATA NA KOSOVU

Ovo specijalno izdanje biltena daje informacije o proslavi Svetskog dana Habitata na Kosovu. Ujedinjene nacije su odredile da prvi ponedjeljak u oktobru svake godine bude Svetski dan Habitata (SDH), da bi se iskazala situacija u vezi ljudskih naselja i osnovnog prava na adekvatan smeštaj za sve. Njegova namera je takođe da podseti svet o njegovoj kolektivnoj odgovornosti za budućnost ljudskih staništa. Ovogodišnja tema Bezbedan grad je pravi grad je izabrana da bi se podigla svest i ohrabrilo razmišljanje o rastućim pretnjama po urbanu bezbednost i socijalnu pravdu, posebno o urbanom kriminalu i nasilju, prisilnom izbacivanju i nebezbednosti zakupa, kao i o prirodnim katastrofama i onima koje je prouzrokovao čovek.

Na ovaj dan održane su različite aktivnosti u različitim delovima Kosova, koje su zajednički organizovali opštine i UN-HABITAT-ov Program podrške prostornom planiranju opština "Učinimo zajedno gradove boljim". Fokus aktivnosti bio je na traženju ideja koje bi mogle da budu realizovane kroz saradnju sa različitim učesnicima i koje bi dovele do povećanja bezbednosti žena i dece; do bezbednijih javnih prostora otvorenih za razne socijalne, etničke i starosne grupe; bezbednijeg školskog okruženja i sprečavanja nesreća. Više informacija o aktivnostima podizanja svesti koje su organizovane tog dana možete da pronađete u nastavku ovog biltena.

Nadamo se da ovim specijalnim izdanjem biltena, MuSPP daje doprinos naglašavanju nekih od ključnih pitanja ljudskih naselja u kosovskim gradovima koja moraju da budu uzeta u obzir u daljem procesu planiranja.

Tim MuSPP-a

**A safe city
is a just city**

WORLD HABITAT DAY

1 OCTOBER 2007

RADEĆI ZAJEDNO DA GRADOVI NA KOSOVU BUDU BEZBEDNI I PRAVO MESTO ZA ŽIVOT

Urbani kriminal i nasilje su na vrhu dnevnog reda za mnoge ljude koji žive u gradovima. Sada je većina nacionalnih i lokalnih sfera vlasti prihvatila da urbana bezbednost treba da bude izgrađena od kuće i nivoa ulice pa naviše, i inkorporisana u lokalno i nacionalno planiranje.

To ne može da bude ostavljeno samo politici, bila je poruka Ane Tibajjuka, izvršnog direktora. Ona je ovo rekla pred predstavnicima lokalnih vladinih institucija, ekspertima,

omladini, medijima i organizacijama građanskog društva koji su prisustvovali u događajima kojima se obeležava Svetski dan Habitata na Kosovu 1. oktobra 2007. godine.

Bezbedan grad je pravi grad, tema ovogodišnjeg Svetskog dana Habitata, izabrana je da podigne svest i ohrabri skretanje pažnje na rastuću pretnju po urbanu bezbednost i socijalnu pravdu. Kosovski gradovi kao i ostali gradovi širom sveta, traže efikasne načine za borbu protiv osnovnih uzroka kriminala kao što su siromaštvo, beda i

socijalna isključivost i prirodne katastrofe.

Fokus aktivnosti koje je organizovao UN-HABITAT-ov program podrške prostornom planiranju opština 'Učinimo zajedno gradove boljim' na Kosovu tražio je ideje koje mogu da budu sprovedene u saradnji sa raznim učesnicima i koje bi dovele do povećane bezbednosti žena i dece: bezbedniji javni prostori otvoreni za razne socijalne, etničke i starosne grupe, bezbednije školsko okruženje i sprečavanje nesreća.

PROSLAVE SVETSKOG DANA HABITATA NA GNJILANE I DJAKOVICU

Gnjilane:

'Bezbedan grad je pravi grad' bila je vodeća tema sastanka u toku kojeg su predstavnici opštine Gnjilane, KFOR-a, Ministarstva za životnu sredinu i prostorno planiranje, OEBS-a, Kosovske policijske službe i više od sto učesnika, uključujući 70 dece i njihovih nastavnika diskutovalo o različitim aspektima urbane bezbednosti i pripremili spisak zabrinjavajućih stvari.

Požari, zemljotresi, poplave, zagađenje vazduha, kriminal i droga, bezbednost za hendikepirane, neformalna naselja, kuće i putevi koji su previše blizu glavnih puteva, bili su neki od glavnih razloga za saobraćajne nesreće i potencijalne pretnje po bezbednost ljudi koji su navedeni u toku ove debate.

Posebno interesantan deo bio je doprinos dece debati kroz različite načine izražavanja kao što su crteži, pesme, slogani, ali takođe i kroz diskusiju. Bolji pristup i saradnja između različitih odeljenja u opštini i drugih institucija navedeni su kao nešto što je relevantno za povećanje bezbednosti u budućnosti.

Ova događaj je, pod motom Bezbedno pešačenje, obuhvatio i kratku šetnju od škole, kroz centar grada pa do kancelarija odeljenja za urbanizam, pri čemu su učesnici zaustavili saobraćaj i intervjuisali vozače, da bi se skrenula pažnja javnosti i medija na pitanja bezbednosti.

Đakovica:

Nove klupe, korpe za otpatke, dobro održavani travnjaci i drveće, osvetljenje, igralište za decu bi pretvorile mali gradski park u centru Đakovice u atraktivnije mesto sa potencijalno novim funkcijama i kreativnijim korišćenjem, rekli su građani.

Predstavnici lokalnih vlasti, Neformalni savet organizacija građanskog društva i tim MuSPP/UN-HABITAT-a obeležili su Svetski dan Habitata događajem koji je uključio 'Šetnju kroz gradski park' i debatu o 'Prevođenju demokratije u dobro upravljanje iz planske perspektive'. Javni prostori i bezbedan i lak pristup građana tim prostorima je jedna od glavnih briga mnogih lokalnih uprava, kada te javne prostore preuzmu bande ili budu napušteni zbog straha.

Preuređivanje malog gradskog parka u centru Đakovice, što je podneto kao demo projekat PPPO-u, bilo je ključno pitanje u toku diskusije koja je vođena sa srednjoškolicima,

zvaničnicima, ekspertima i predstavnicima organizacija građanskog društva.

Oni su izašli sa više različitih ideja o tome kako gradski park može da bude poboljšan i pretvoren od 'prolazne' oblasti u mesto na kojem će oni želeći da stanu i uživaju.

Ove ideje su prikupljene putem kratke ankete koja je sprovedena među ženama, starijim licima i omladinom, pri čemu su svi oni ukazali na potrebu vođenja veće brige o zelenim površinama, osvetljavanju oblasti i čistoći parka.

Diskusija u toku okruglog stola je pokazala veliki interes građana da učestvuju u procesu planiranja i realizaciji demo projekta. Đaci su predložili da se u parku napravi otvoreni bioskop, kao atraktivno mesto za rekreaciju omladine.

Takođe su predložili da se svake godine Svetski dan Habitata proslavlja kao Dan mladih u Đakovici. Obećanje GIS-a da će podržati svaku inicijativu koja dolazi iz građanskog društva i od građana toplo je pozdravljeno među učesnicima.

PROSLAVE SVETSKOG DANA HABITATA NA PEĆ I PRIZREN

Peć:

'Biti u isto vreme na dva različita mesta je nemoguće, ali brže prebacivanje sa jednog mesta na drugo još uvek predstavlja potrebu i izazov!' Ovo je rečeno na konsultacionom sastanku grupe za mobilnost koji su zajednički organizovali tim MuSPPP i opština Peć povodom Svetskog dana Habitata.

Opština Peć je pod motom 'zelen i vitalan region' proglasila opštinsku politiku mobilnosti za jednu od šest prioritarnih oblasti poboljšanja budućnosti grada. U tom kontekstu se javni transport, a posebno gradska transportna mreža pojavljuju kao najveći prioritet. Ovo je bila glavna tema diskusije sa grupom za mobilnost na Svetski dan Habitata koja je održana u Peći 1. oktobra 2007. godine.

Ovu grupu čine članovi koji predstavljaju lokalnu upravu, građansko društvo, privatni sektor i zajednicu. GIS g. Škeljzen Hiseni je ukazao u svom uvodnom izlaganju da bi bolja mobilnost u Peći mogla da doprinese većoj bezbednosti na ulicama.

Dolazak prvog voza u Peć, do kojeg je slučajno došlo istog dana, kojim je otvorena železnička linija od glavnog grada Prištine do Peći i nazad je važna prekretnica koja uliva nadu, ali i donosi neke druge izazove za poboljšanje mobilnosti. Stoga, ideja centra mobilnosti i nacrt predloga za gradsku transportnu mrežu prezentovani su učesnicima sastanka.

Prvi predlog pripada dugoročnim investicijama i razmatra premeštanje postojeće autobuske stanice koja se nalazi pored železničke stanice izgradnjom centralnog višemodalnog čvora za mobilnost u gradu.

Za neko vreme obe stanice će raditi na svojim postojećim lokacijama. Važniji je bio nacrt predloga za stvaranje gradske transportne mreže koja uvodi 4 autobuske linije, centralni čvor u starom delu grada i povezivanje sa regionalnim i međugradskim autobuskim linijama.

Predlog je kombinovan sa infrastrukturnim rešenjima za 'gradske kapije' koje su još jedna važna tema mobilnosti kada se radi o odvijanju saobraćaja. Jednoj od ovih 'kapija' potrebna je hitna intervencija zbog ukrštanja sa prugom. Predlog će takođe biti jedna od tema naredne konferencije o održivom transportu/mobilnosti i prostornom razvoju koja će se održati krajem oktobra 2007. godine u Prištini.

Kao što je učesnicima obećao GIS, biće osnovana mala radna grupa po njegovom nalogu koja će uraditi konačni predlog za dalje razmatranje na Bordu direktora i usvajanje gradske transportne mreže u Skupštini opštine Peć. 'Peć će svakim danom biti sigurnija i bolja za njene građane', bio je zaključak sastanka.

Prizren:

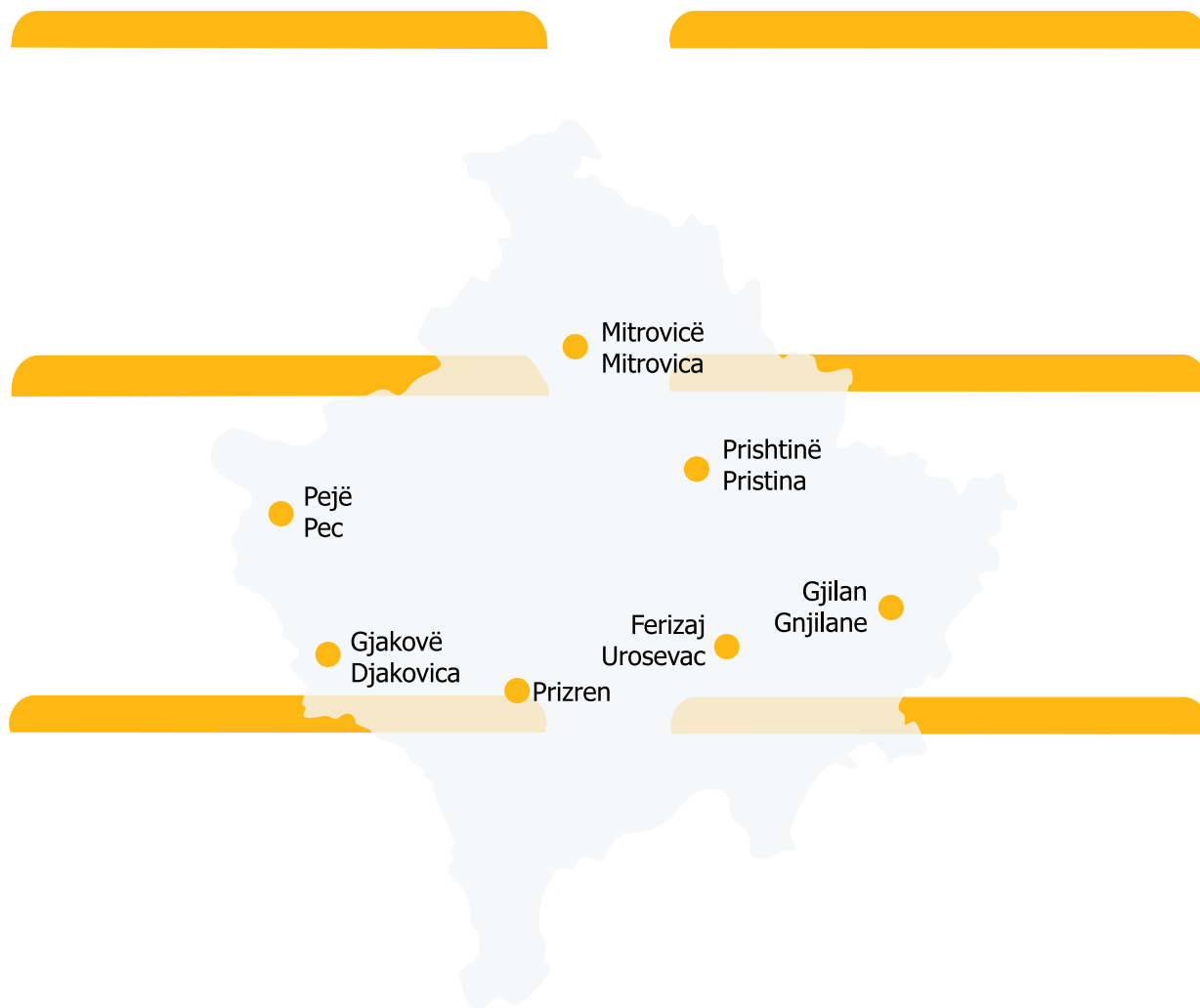
U Prizrenu u toku sastanka koji su zajednički organizovali MuSPP, Handikos i opština Prizren, velika grupa hendikepiranih građana, uključujući i decu, imala je priliku da iskaže svoje ideje o tome kako oni doživljavaju postojeće prepreke i izazove u životnom okruženju i kako vide buduće događaje u svom gradu kada se radi o pitanjima bezbednosti.

Učesnici koji su podeljeni u četiri radne grupe diskutovali su o ovim pitanjima i došli do niza preporuka o pitanjima bezbednosti koji su bili različiti u zavisnosti od vrste hendikepa. Ulično osvetljenje; adekvatna veličina telefonskih govornica; trotoari; parkinzi i rampe za ljude sa hendikepom; liftovi u visokim zgradama; centar za porodično savetovanje; zastupljenost u opštini; mogućnosti za zapošljavanje itd. su relevantni za ljude sa fizičkim nedostacima.

Glupi i nemi učesnici pokrenuli su pitanja koja uključuju nasilje prema gluvonemim ženama, nedostatak poštovanja i brige za ovu kategoriju ljudi, a kao rezultat ovoga oni se suočavaju sa STRAHOM, nedostatkom transporta za decu iz seoskih u gradske sredine, teškoćama u komunikaciji, nepostojanjem institucionalne podrške, neučestvovanjem u donošenju odluka.

Stoga je preporučeno da je potrebna institucionalna pomoć-podrška, postavljanje saobraćajnih signala za gluvoneme ljude, sprovođenje zakona o ljudima sa nedostacima sa posebnim fokusom na komunikaciju, strožije kazne za one koji prete gluvonemim osobama, finansijska podrška za obuku ove grupe lica sa nedostacima i podizanje svesti u društvu o njihovim potrebama.

Sastanak je završen s nadom da će pokrenuta pitanja biti uzeta u obzir u opštinskom planu razvoja koji je u fazi pripreme i s nadom da će konkretni projekti biti sprovedeni u cilju poboljšanja životne sredine za lica sa nedostacima.

UCINIMO ZAJEDNO GRADOVE BOLJIM

Kosovu su potrebni bolji gradovi da bi se postigao bolji život svih njegovih građana. To se može postići samo ukoliko svi radimo ka ispunjenju tog cilja. "Ucinimo Zajedno Gradove Boljim" je moto programa podrške prostornom planiranju opština, finansiranog od strane Sida, tokom kojeg će UN-HABITAT pružiti podršku prostornom planiranju opština na Kosovu. Kosovski gradovi se trenutno nalaze u procesu pripreme nacрта opštinskih I urbanističkih planova. Planovi trebaju biti strateski i akciono-orijentisani, detaljno pripremljeni u urbanističkim regulatornim planovima i implementirani preko privatnih i javnih investicija. Šest sekundarnih gradova na Kosovu: Pec, Djakovica, Prizren, Urosevac, Mitrovica I Gnjilane- mogu doprineti izbalansiranjem razvoju Kosova i smanjiti migraciju stanovništva u glavni grad Prishtinu. Integracijom u evropsku urbanističku mrežu, kosovski gradovi i njihovi stanovnici biće povezani sa ostalim evropskim gradovima. To se može postići privlačenjem investicija u održivi urbanistički razvoj i unapređenje pristupa za sve osobe. Potrebne su privatne investicije da bi se pružile bolje usluge svim građanima: pristojno mesto za stanovanje, bolnice, škole, puteve, javni transport kao atraktivni javni prostori koji bi pružili odgovor na potrebe društva.

IMPRESSUM

UN-HABITAT

Sida

Program pomoći prostornom planiranju u opštinama na Kosovu

Sef kancelarije
Elisabeth Belpaire
office@unhabitat-kosovo.org

Kancelarija:
UN-HABITAT Kosovo
Ulica Nazim Gafurri, br. 33,
10000 Prishtina, Kosovo
Tel.: +381/38/517835
Fax: +381/38/517836

Informacije & Komunikacije/PR
Lumnije Gashi
lumnije.gashi@unhabitat-kosovo.org

Više informacija o
UN-HABITAT/MuSPP
www.unhabitat-kosovo.org

Ovaj bilten je omogućila švedska Vlada preko Sida-e. Sva viđenja, mišljenja i zaključci su autorski. Članci bez potpisa delo su tima MuSPP. Doprinosi koji se odnose na opštine ne moraju da odražavaju stav i odluku dotične opštine. Sadržaj ovih članaka ne mora da odražava stav UN-HABITAT-a o pokrenutim pitanjima ili datim izjavama i ne mora da odražava viđenja Sida-e, ili vlade Švedske.